

Avrupa Birliği'nde Diplomasinin Bilim ve Teknoloji Tabanlı Dönüşümü: Bilim Diplomasisi ve Dijital Diplomasisi ¹

Rabia TAŞ ²

Başyuru Tarihi: 06.05.2024

Kabul Tarihi: 02.09.2024

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Öz

Kamu diplomasisi, devletlerin uluslararası ilişkilerde kamuoyu görüşlerine etki etmek, farklı devletlerin çıkar grupları ile etkileşime geçmek ve bilgi ile fikirlerin uluslararası alanda akışını sağlamak için yürüttüğü çalışmaları kapsayan bir kavramdır. Kamu diplomasisi, kültür, iletişim ve bilgi akışı gibi konuları ele alırken güç kavramı açısından yapılan değerlendirmelerde uluslararası aktörlerin sahip olduğu yumuşak güç unsularından biri olarak da değerlendirilmektedir. Günümüzde kamu diplomasisi, bilim ve teknolojinin getirdiği yeni alanlarda çeşitlenmiştir. Çevre diplomasisi, spor diplomasisi, moda diplomasisi gibi çeşitli türleri barındıracak şekilde genişlemiştir. Bilim diplomasisi ve dijital diplomasisi de bu çeşitlilik içinde yer alır. Bilim diplomasisi, uluslararası iş birliğini geliştirmeyi ve devletler arası ilişkileri olumlu yönde kuvvetlendirmeyi amaçlar. Dijital diplomasisi ise interneti, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak yeni bir kamu diplomasisi olacak şekilde ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada Avrupa Birliği'nin (AB) kamu diplomasisinde birer araç olarak bilim diplomasisi ve dijital diplomasiyi ne amaçla, nasıl ve hangi araçlarla kullandığı konusu ele alınmış ve ikincil veri analizi araştırma yöntemi kullanılarak incelenmiştir. AB, kamu diplomasisi ve özellikle bilim diplomasisi ve dijital diplomasisi konularında aktif bir rol üstlenmektedir. AB, bilim diplomasisini araştırma ve inovasyon alanında uluslararası iş birliğini teşvik etmek ve devletler arasındaki ilişkileri güçlendirmek için bir araç olarak kullanmaktadır. Dijital diplomasiyi ise AB'nin dış politika itibarını arttırmak için bir araç olarak görmektedir. Bu çerçevede, AB'nin bilim diplomasisi ve dijital diplomasisi alanındaki politikaları ve çalışmalarını giderek önem kazanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Kamu Diplomasisi, Bilim Diplomasisi, Dijital Diplomasisi, Yumuşak Güç

Atf: Taş, R. (2024). Avrupa Birliği'nde diplomasinin bilim ve teknoloji tabanlı dönüşümü: Bilim diplomasisi ve dijital diplomasisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(Özel Sayı), 129-146.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Anadolu Üniversitesi, Rektörlük, rabiatas@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7145-6035

Science and Technology-Based Transformation of Diplomacy in the European Union: Science Diplomacy and Digital Diplomacy

Rabia TAŞ³

Submitted by: 06.05.2024

Accepted by: 02.09.2024

Article Type: Research Article

Abstract

Public diplomacy is a concept that encompasses the efforts of states to influence public opinion in international relations, interact with interest groups of different states, and facilitate the flow of information and ideas internationally. When discussing issues such as culture, communication, and information flow, public diplomacy is also evaluated as one of the soft power elements that international actors possess. Today, public diplomacy has diversified in new areas brought about by science and technology. It has expanded to include various types, such as environmental diplomacy, sports diplomacy, and fashion diplomacy. Science diplomacy and digital diplomacy are also part of this diversity. Science diplomacy aims to enhance international cooperation and strengthen intergovernmental relations, particularly in research and innovation. Digital diplomacy, on the other hand, has emerged as a new form of public diplomacy using the Internet and information and communication technologies. This study examines how the European Union (EU) uses science diplomacy and digital diplomacy as tools in its public diplomacy, why it uses them, and with what tools by using the secondary data analysis method. The EU plays an active role in public diplomacy, especially in the areas of science diplomacy and digital diplomacy. The EU uses science diplomacy to promote international cooperation in research and innovation and strengthen relations between states. It sees digital diplomacy as a tool to enhance the EU's foreign policy reputation. In this context, the EU's policies and efforts in science diplomacy and digital diplomacy are becoming increasingly important.

Keywords: *European Union, Public Diplomacy, Science Diplomacy, Digital Diplomacy, Soft Power*

³ Anadolu University, Rectorate, rabiatas@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7145-6035

Giriş

Diplomasi, literatürde tarihi oldukça eskiye dayanan kavramlardan biri olup yıllar içinde üzerine çok çeşitli tanımlar yapılmıştır. Uluslararası ilişkilerin yürütülmesi açısından düzenleyici bir çerçeve sunan diplomasi, bir dış politika aracı olarak sıklıkla çalışılan ve araştırmalara dayanak sunan bir konudur. Tanımlardaki çeşitlilik sözlüklere de yansımıştır. En temel anlamı ile diplomasi kelimesi Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde hem "Uluslararası ilişkileri düzenleyen antlaşmalar bütünü," olarak tanımlanmış, hem de "Yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı; diplomatlık," şeklinde ifade edilmiştir (Türk Dil Kurumu). Merriam-Webster Sözlüğü'ne göre diplomasi ise "Uluslararası müzakereleri yürütme sanatı ve pratiği" olarak tanımlanmıştır (Merriam-Webster). Britannica'nın tanımında ise, "Diplomasi, savaş veya şiddet dışında diyalog, müzakere ve diğer önlemler aracılığıyla yabancı hükümetlerin ve halkların kararlarını ve davranışlarını etkilemenin kurumsallaşmış yöntemi," olarak ifade edilmiştir (Britannica). Diplomasiyi ülkelerin dış politika süreçlerinde çatışmaları önleyerek barışçı yaklaşımlarla ülkeler arası ilişkilerini yönettikleri bir politika yöntemi olarak tanımlamak mümkündür (Abdurahmanlı, 2021, s. 581). Bütün bu tanımların ortaklaştığı niteliklere bakıldığında çatışma ve şiddetten uzak durma, ilişkileri barışçı yöntemlerle sürdürme, müzakere, diyalog ve uluslararası ilişkiler unsurları ön plana çıkmaktadır.

Tarihsel gelişimi açısından ele alındığında diplomasi varlığının medeniyetlerin varlığı kadar eski olduğunu söylemek mümkündür. Bugünkü Suriye sınırları içinde yer alan Ebla Krallığı ile Asurlular arasında M.Ö. 2300 yılında imzalanan barış anlaşmasından M.Ö. 8'inci yüzyıla 3'üncü yüzyıllar arasında Çin topraklarında savaşan devletler arasında yürütülen diplomatik ilişkilere kadar pek çok eski örneği barındıran diplomasi tarihi, modern diplomasi açısından köklerini 15'inci yüzyıl Avrupa'sına dayandırır. Egemen devlet kavramının 1648 Vestfalya Barışı ile ortaya çıkması nedeniyle, modern diplomasi Avrupa ile ilişkilendirilmiş ve diplomasiyi politik ilişkilerindeki ihtiyaçları karşılamaya yönelik bir araç olarak kullanan Rönesans dönemi İtalya'sı modern diplomasi köklerinin dayandığı ilk egemen devlet olarak literatürde yerini almıştır (Nigro, 2012, s. 179). Uluslararası ilişkiler açısından 15'inci yüzyıl ile 20'nci yüzyıl arasında uygulanan diplomasi yöntemleri *eski diplomasi* olarak nitelendirilmiştir; Birinci Dünya Savaşı ile birlikte geleneksel diplomasi yerini yeni diplomasi araçlarına bırakmıştır. Wilson'ın açık diplomasi ilkesi, gelişen iletişim teknolojileri, diplomasi barış ve güvenliğinin yanı sıra ekonomik ve sosyal konularla ilişkilendirilmesi, Milletler Cemiyeti ile çok taraflı diplomasi hayata geçmesi ve küreselleşme gibi gelişmeler sonucunda eski diplomasi bir dönüşümden geçerek yenilikçi yaklaşımlar hayata geçirilmiştir (Akçay, 2014, s. 6-8).

Diplomasi çerçevesi altında farklı türler ve yaklaşımlar geliştirildiği görülmektedir. Kriz diplomasisi, çevre diplomasisi, ekonomik diplomasi gibi çeşitlendirilen bu türler arasında literatürde yaygın olarak yer bulan ve çok sayıda araştırmaya konu olan kamu diplomasisi güncel gelişmeler içeren konular arasında yerini almıştır. Kamu diplomasisi 1990'larda, özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası ilişkilerde yaygın kabul gören bir araç olarak sivil toplum ilişkileri üzerine odaklanması ile dikkat çekmiştir. Bu dönemde ilişkilerin toplumlar arası ilişkiler olarak ele alınması ve sivil aktörlerin diplomasi paydaşları olarak süreçlerde yerini alması vurgusu yapılmıştır (Çiçek, 2022, s. 104). Uluslararası ilişkilerde toplumlar arası ilişkilerin vurgulandığı ve temel kuruluş metinlerinde halkların yakınlaşmasını ifade eden Avrupa Birliği (AB), kamu diplomasisi çalışmalarına önem veren aktörler arasındadır. Avrupa Birliği küresel girişimler, yerel girişimler, diyalog, güven ve birlikte yaratım çabaları ile kamu diplomasisini kullanmaktadır. Kamu diplomasisini, AB'nin hukukun üstünlüğü, insan hakları, uluslararası normlar ve standartlar gibi temel ilkelerini anlama, anlatma ve etkileşimi arttırmak amacıyla hem üye ülkeler hem de AB dışı toplumlarla kurduğu ilişkileri yönlendirme amacıyla izlemektedir (EEAS-1, 2022). Bu açıdan toplumlar arası ilişkileri yakın tutmak amacıyla kullanılan araçlar arasında bilim diplomasisi ve dijital diplomasi yer almaktadır. Bilim diplomasisi ve dijital diplomasi

konuları literatürde ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Birleşik Krallık tarafından yürütülen programlar ve araçlar üzerinden anlatılmakta olup, AB'nin bu alandaki faaliyetleri üzerine çalışmaların uluslararası ilişkiler ve kamu diplomasisi perspektifinden ele alınması literatüre katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada AB'nin kamu diplomasisi çalışmaları, bilim diplomasisi ve dijital diplomasi alanları özelinde ele alınmış olup bilim diplomasisi ve dijital diplomasinin nasıl, ne amaçla ve hangi araçlarla kullanıldığı üzerine kapsamlı bir inceleme sunulması hedeflenmektedir.

Literatür Taraması

Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisi üzerine çalışmalara ilişkin literatürde kavramın ne olduğu, tarihsel gelişimi ve nasıl uygulandığına dair hem ülkeler özelinde hem de karşılaştırmalı analizler türünde yayınların yer aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra tematik çalışmalarda kamu diplomasinin kültür ve iletişim konuları ekseninde ele alındığı çok sayıda yayın bulunmaktadır. Uluslararası ilişkiler alanında kamu diplomasisinin güç kavramı ile ilişkilendirilerek ele alındığı ve bir yumuşak güç unsuru olarak kamu diplomasisinin yerinin tartışıldığı çalışmalar yer almaktadır.

İlk kez 1965 yılında Edmond Gullion tarafından kullanılan kamu diplomasisi terimi, “*dış politika üretimi ve bu politikaların uygulanmasında kamuoyunun yaklaşımı üzerine etki etmek*” için kullanılan bir araç olarak tanımlanmıştır. Geleneksel diplomasinin ötesine geçerek uluslararası ilişkilerde diğer devletlerin kamuoyu görüşlerine etki etmek, farklı devletlerin çıkar grupları ile etkileşime geçmek ve hem bilgi hem de fikirlerin uluslar arasında akışını sağlamak üzere yürütülen çalışmalar, kamu diplomasisi kapsamında ele alınmıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından kamu diplomasisi, “*diğer ülkelerin toplumlarına bilgi sunmak ve kamuoyu görüşlerine etki etmek amacıyla hükümetler tarafından desteklenen programlar bütünü*” olarak tanımlanmaktadır (Wolf ve Rosen, 2004, s. 3). Söz konusu programların ve kullanılan araçların, dış politikada toplumlar üzerine etki etmek amacıyla kullanılması ve diplomasinin sivil toplum üzerinde etki etmesi için çaba sarf edilmesinin kamu diplomasisi faaliyetlerinin temelini oluşturduğu görülmektedir.

Söyleşiler, basın demeçleri, imza törenleri, yurtdışı ziyaretler, kültürel faaliyetler, eğitim ya da ticaret temelli girişimler, değişim programları gibi pek çok faaliyet, devletler arasında kamu diplomasisi aracı olarak kullanılan ve diğer ülkelerin toplumları üzerinde etki yaratması beklenen araçlar olarak değerlendirilmektedir (McEvoy-Levy, 2001, s. 3). Bu nedenle literatürde, kamu diplomasisinin iletişim çalışmaları ve kültürel girişimler üzerinden ele alındığı akademik çalışmalara sıklıkla rastlanmaktadır.

Literatürde *yeni kamu diplomasisi* olarak da adlandırılan güncel diplomasi çalışmalarının, geleneksel kamu diplomasisi uygulamalarından farklılaşarak birtakım temel eksen kaymaları yaşadığına dikkat çekilmektedir. Buna göre yeni dönem kamu diplomasisi faaliyetlerinde aktörler çeşitlenmekte ve özellikle sivil toplum kuruluşları (STK) öne çıkmaya başlamakta; internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte aktörlerin iletişim şekilleri değişmekte ve gerçek zamanlı iletişim kurma faaliyetleri artmakta; ulusal ve uluslararası haberlere ilişkin gündem ve içerikleri ayıran çizgiler her geçen gün daha da belirginliğini yitirmekte; geleneksel propaganda dili yerini pazarlama ve marka yaratma temelli iletişim stratejilerine devretmekte; yumuşak güç ve markalaşma kavramları sıklıkla ifade edilmekte; aktörden bireye değil, doğrudan bireyler arası iletişim kurulan ortamlar daha da yaygınlaşmakta ve aktörlerden halka mesaj verme kaygısı güden iletişim çalışmaları yerine

karşılıklı ilişki kurmak ve yeni ilişkiler inşa etmek kaygısı ön plana çıkmaktadır. Çağın gerekleri ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak iletişim yöntemleri ve kavramlar arasında yenilikler olsa da kamu diplomasisinin ana amacı ve hedefleri varlığını korumaya devam etmektedir (Cull, 2009, s. 13).

Kamu diplomasisinin güçle ilişkilendirilmesi ise Joseph Nye'in *yumuşak güç* kavramı üzerinden ele alınarak devletlerin, güçlü olduğu alanlarda diğer devletler üzerinde davranış değişimlerine yol açacak düzeyde etki yaratması şeklinde yorumlanmaktadır. Nye'a göre yumuşak güç kültür, değerler ve ideoloji gibi somut olmayan ve dolaylı etkiler bırakan öğeler üzerine kuruludur. Bu kapsamda ABD'nin kültür ve medya çalışmaları üzerinden kurduğu yumuşak gücün, uluslararası arenada pek çok devlete etki ettiğine dair çok sayıda örnek uygulama ve akademik çalışmaya rastlamak mümkündür (Snow ve Taylor, 2009, s. 3-4). ABD'nin kamu diplomasisi pratiklerine ilişkin örneklerle sık rastlanmakla birlikte genelde AB'nin kamu diplomasisi pratikleri ve özelde de AB'nin ve Birlik üyesi devletlerin bilim diplomasisi ve dijital diplomasi uygulamalarını ele alan çalışmaların sayıca kısıtlı kaldığı görülmektedir.

Günümüzde devletlerin diğer devletlerin toplumları üzerinde etki yaratabileceği alanlar, bilim ve teknolojinin getirdiği yeniliklerle birlikte genişlemiş ve yalnızca iletişim ya da kültür endüstrisi üzerinden yürütülmeye çalışılan kamu diplomasisi faaliyetleri çeşitlenmiştir. İklim krizi ekseninde hız kazanan çevre diplomasisi, toplumları sportif faaliyetler çevresinde yakınlaştırmayı ve bir etki alanı yaratmayı amaçlayan spor diplomasisi, kültürlerarası etkileşim ve farkındalık yaratmak bakımından etki alanı bulan moda diplomasisi gibi çok çeşitli kamu diplomasisi türleri vardır. Bilim diplomasisi ve dijital diplomasiyi de bu türler arasında değerlendirmek mümkündür. Kamu diplomasisi türleri, ilgili diplomasinin genel amaçlarına hizmet etmekle birlikte her birinin kendi strateji ve süreçleri bulunmaktadır. Bu nedenle uygulamadaki karşılıkları ve etki alanları birbirinden farklılık göstermektedir.

Bilim Diplomasisi ve Dijital Diplomasi

Bilim diplomasisi, 20'nci yüzyılın ikinci yarısından bu yana hem devletler arası güven ve anlayış zeminini tesis etmek hem de devletler arası ilişkileri olumlu yönde kuvvetlendirmek amacıyla bir araç olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda artan bilim ve teknoloji çalışmaları ve bu çalışmalardan elde edilen çıktılar toplumları değiştirip dönüştürecek düzeyde etkinlik kazanması, bilim diplomasisinin devletler açısından önem kazanmasına ve bu alana ekonomik ve stratejik yatırımlar yapılmasına yol açmıştır (Olçay, 2011, s. 7). Bilim diplomasisi kavramının ilk kez nerede ve kim tarafından kullanıldığı belirtilmemekle birlikte bugün politika yapıcılar, bilim insanları, uluslararası ilişkiler alanındaki araştırmacılar ve farklı kesimlerce sıklıkla kullanılan bir kavram olduğu görülmektedir. 2010 yılında Birleşik Krallık Kraliyet Topluluğu (UK Royal Society) ve Amerikan Bilim İlerlemesi Derneği (American Association for the Advancement of Science - AAAS) tarafından hazırlanan bir raporla birlikte bilim diplomasisinin önemi açıkça vurgulanmıştır. Söz konusu raporda bilim diplomasisinin *bilim için diplomasi*, *diplomaside bilim* ve *diplomasi için bilim* olmak üzere üç türü olduğu belirtilmektedir. Bilim için diplomasi, uluslararası bilimsel iş birliğini geliştirme çalışmalarını kapsamaktadır. Diplomaside bilim, bilim insanlarının çalışmalarını ve elde ettikleri bilimsel çıktıları dış politikada devletlerin gücüne etki edecek ulusal kazanımlara çevirmesi yönündeki girişimleri içermektedir. Son olarak diplomasi için bilim ise devletler arası ilişkileri inşa edecek ve geliştirecek bir araç olarak bilim ve bilimsel iş birliklerinin kullanılmasını ifade etmektedir (Langenhove, 2016, s. 2). Bilim diplomasisi, devletler arası diyalogun tamamen durma noktasına geldiği dönemlerde dahi araştırma ve bilimsel iş birlikleri yolu ile bireyler ya da kurumlar düzeyinde sürdürülebilmektedir. Örneğin; ABD ve Küba arasında ilişkilerin en gergin olduğu dönemlerde dahi Kübalı ve Amerikalı bilim insanları arasında iş birlikleri varlığını korumuş, bu iş birlikleri daha sonra hükümetler arası ikili iş birliklerinin imzalanmasına olanak sağlamıştır. ABD ve Küba

arasında diplomatik ilişkilerin yeniden inşa edilmesinin ardından imzalanan 22 adet hükümetler arası ikili iş birliği anlaşmasının yarısından fazlasının geçmişten beri süregelen ortak bilimsel çalışmaların bir sonucu olduğu belirtilmiştir (Pastrana, 2018, s. 100).

Bilim diplomasisi gibi bilim ve teknolojideki gelişmelere dayalı olarak ortaya çıkan bir diğer diplomasi türü ise dijital diplomasi. Dijital diplomasi, diplomatik ilişkileri güçlendirmenin bir yolu olarak interneti, bilgi ve iletişim teknolojilerini (BİT) ve sosyal medyayı kullanan yeni bir kamu diplomasisi şekli olarak literatürde yerini almıştır. Devlet kurumlarının, büyükelçiliklerin, uluslararası örgütlerdeki delegasyonların ve pek çok yapının web siteleri üzerinden toplumla etkileşmesi, diplomasi aracı olarak sosyal medyayı kullanması, çevrimiçi kanallar aracılığıyla tüm dünyaya eş zamanlı erişebilme kabiliyeti yaygın standart kullanımlar arasında kabul edilmektedir. Dijital diplomasi sadece kamu diplomasisi aracı olmakla kalmayıp bilgi yönetimi, kriz yönetimi, internet özgürlüğü adı altında ifade özgürlüğü ve demokrasi gibi kavramların temsili, politik planlamalar ve stratejik çalışmalar için veri sunması bakımından da önem arz etmektedir (Rashica, 2018, s. 77). Örneğin; sosyal medya araçlarının yaygınlaşması ile devletlerin sosyal medya kanalları üzerinden dijital diplomasi faaliyetleri yürütmesine ilişkin çalışmalara daha sık rastlanmaya başlanmıştır. Sosyal medya üzerinden dijital diplomasi çalışmaları yapılmasının üç temel amacı vardır. Bunlardan ilki gündem oluşturmak, ikincisi özellikle uluslararası toplumlar içerisinde aktörlerin varlığını daha etkin bir şekilde hissettirmek ve etki alanını genişletmek, üçüncüsü ise diyalog ortamları oluşturmaktır. Diplomatlar gündem oluşturmak ya da gündemdeki konulara dâhil olmak için sosyal medya hesapları üzerinden anlık paylaşımlar yaparak doğrudan mesajlarını iletebilmektedir. Aktörlerin uluslararası topluluklar arasında varlığını daha yaygın olarak hissettirmesi çalışmalarında ise ABD örneğine bakmak mümkündür. ABD Orta Doğu'da halkla doğrudan entegrasyon kurmak adına web forumları ve sosyal medya araçları üzerinden Arapça, Urduca ve Farsça içeriklerle ABD dış politika gündemi hakkında mesajlar iletmektedir. Üçüncü amaç olan diyalog ortamları oluşturmak için de diplomatlar artık monolog niteliğinde paylaşımlar yerine, hedef kitleleri ile karşılıklı etkileşim içinde olabilecekleri sosyal mecralarda diyalog temelli bir iletişim yöntemini benimsemektedir (Bjola ve Jiang, 2015, s. 74-75).

Diplomasinin eski yöntemlerle ve yalnızca bilinen geleneksel anlamı ile sürdürülemeyeceğinin bir örneği olan dijital diplomasi, internet teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerin getirdiği yeni kavramlardan biridir. Devletlerin internet üzerinden sundukları hizmetlerin hızı ve bu kanallarla paylaştıkları bilgi ve içeriğin toplumla, doğrudan kaynağın kendisi üzerinden aktarılacak buluşması açısından taşıdığı önem gün geçtikçe artmaktadır. Fikirler ve ideolojik tartışmalar, artık yaygın olarak internet kanalları üzerinden yürütülmekte; video içerikleri, dijital yayınlar ve benzeri araçlar üzerinden fikirler üretilmekte ya da çürütülmektedir. Ağ kurma faaliyetleri yalnızca sosyal ağlarla sınırlı kalmamakta; dijital kütüphaneler, bilgi havuzları, arama motorları gibi küresel ağlar oluşturularak internet üzerinden toplumları bir araya getiren paylaşımlar yapılmaktadır. Günümüzde dijital altyapılar sayesinde her türlü bilgiye erişmek mümkün olmakla birlikte bu bilginin doğruluğunun teyidi ve dezenformasyon gibi tehditler de beraberinde gelmektedir. Tehdit unsurları yalnızca bilginin doğruluğu ve yanlışlığı kapsamında ele alınmamalı, devletlerin kullandığı dijital altyapılar, sunucular, veritabanları gibi ortamların erişilebilirliği ve güvenliği konusu da bu kapsamda değerlendirilmelidir (Westcott, 2008, s. 16-18).

Dış politika açısından birer araç olan bilim diplomasisi ve dijital diplomasi, aynı zamanda devletlerin sahip olduğu yumuşak güç unsurları arasındadır. Bu nedenle uluslararası ilişkiler alanı açısından değerlendirildiğinde devletler arası rekabette üstünlük sağlamak bakımından askerî, siyasi ve ekonomik alanlardaki güç kadar değer taşımaktadır. Bir güç unsuru olmakla birlikte beraberinde getirdiği tehditler, devletlerin ve uluslararası aktörlerin bu alanlara yatırım yapmasını ve altyapılarını güçlendirmesini kaçınılmaz hale getirmektedir.

Yöntem

Çalışmada AB'nin kamu diplomasisi uygulamaları kapsamında bilim diplomasisi ve dijital diplomasi alanlarının ne amaçla, nasıl ve hangi araçlarla kullanıldığı soruları ele alınmıştır. Çalışmada ikincil veri analizi araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sınırlılığı AB'nin kamu diplomasisi aracı olarak bilim diplomasisi ve dijital diplomasi uygulamalarıdır. Bu çalışma, kapsamı gereği etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bulgular ve Tartışma

AB Kamu Diplomasisi

AB, dış ilişkiler alanındaki politikalarını temel değerler ve prensipleri çerçevesinde şekillendirmekte ve politikalarını, normlara dönüştürerek ileriye taşıma amacı gütmektedir. Paylaşılan değerler, prensipler ve normlar AB'nin bir anayasası olmamasına rağmen üye devletler arasında siyasi uzlaşmayı sağlayabilmiştir. Barış, demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan haklarına saygı, üye devletlerin adil kurumsal temsil hakkı ve çeşitlilik gibi temel prensipler; sürdürülebilir kalkınma, sosyal piyasa ekonomisi, tek pazar, özgürlük, güvenlik ve adalet alanı veya daha yakın zamanda komşuluk politikası gibi Avrupa politika rejimlerini destekleyen kavramsal fikirler yönetim sürecinin merkezindeki değerler halini almıştır. AB'nin norm üretme konusunda güçlü olduğunu ifade eden akademik çalışmalar, uluslararası ilişkiler alanında da normlar yoluyla etki alanı yaratabildiğini ifade etmiştir (Michalski, 2005, s. 126). Bu açıdan kamu diplomasisi araçlarını da hem AB üye devletleri ile ilişkilerin düzenlenmesi hem de AB üyesi olmayan devletlerle kurulan ilişkilerin çerçevesinin belirlenmesinde aktif olarak kullanmaktadır.

AB üyesi devletlerin dışişleri bakanlıkları üzerinden ilerleyen diplomatik ilişkiler ve AB'nin kurumları üzerinden yürütülen ilişkiler bir süre sonra ulusal süreçler ve AB işleyişleri arasındaki sınırlarda belirsizliklere yol açmaya başlayınca Lizbon Antlaşması ile Avrupa Dış İlişkiler Servisi (European External Action Service - EEAS) kurulmuş ve bir Yüksek Temsilci başkanlığında faaliyete geçirilmiştir. AB'nin diplomatik çalışmalarının bu yapı üzerinden ilerlemesi kararlaştırılmıştır (Smith, 2016, s. 309). EEAS, göç çalışmalarından kriz yönetimine, dijital diplomasiden bilim diplomasisine kadar çok farklı alanda faaliyet gösteren bir yapı olarak çalışmalarını sürdürmektedir (European Union External Action).

AB, kamu diplomasisi çalışmalarını *Küresel İletişim İçin Alan Yaratma* temasıyla tanıtmakta ve günümüzün küresel zorluklarına karşı ortak anlayış ve iş birliğini teşvik edecek ortamların kurgulanması konusuna odaklandığını belirtmektedir. Ulusal düzeyde vatandaşlar ve kamu otoriteleri ile dirençli bir iletişim zemininin kurulması, Avrupa genelinde ve küresel seviyede ise kamu kurumlarına olan güvenin en üst düzeyde tutulması amacıyla hareket etmekte; bunun için de AB Küresel Stratejisi'ne atıf yapmaktadır. Söz konusu Strateji kapsamında kamu diplomasisini farklı alanları kapsayacak şekilde genişletme, AB'nin prensiplerini ve eylemlerini tutarlı bir şekilde geliştirme, dezenformasyona karşı hızlı geri dönüşler sağlama ve AB'nin içinde ve ötesinde medya yoluyla açık iletişimi ve araştırmayı teşvik eden bir yaklaşım sergileme gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu süreçte, AB üyesi olmayan devletler ile kurduğu kamu diplomasisi ilişkisini amaç, aktörler ve yöntem bakımından Şekil-1'deki gibi özetlemektedir (EEAS-1, 2022).

AB DIŞI DEVLETLERLE KARŞILIKLI GÜVEN VE ANLAŐMA İÇİN KAMU DİPLOMASİSİ		
AMAÇ	AKTÖRLER	YÖNTEM
<ul style="list-style-type: none"> AB'nin görüşleri, politikaları ve öncelikleri hakkında farkındalık yaratmak AB'nin değerlerini ve çıkarlarını tanıtmak 	<ul style="list-style-type: none"> Akademisyenler ve öğrenciler Politika yapıcılar, politikaları etkileyenler ve çoğaltıcılar Sivil toplum örgütleri 	<ul style="list-style-type: none"> İnsanlarla etkinlikler yoluyla bir araya gelmek Ağ kurma faaliyetleri düzenlemek Sosyal yardım çalışmaları yapmak Kültürel araçları güçlendirmek ve işbirliği aktivitelerini teşvik etmek

Not: (EEAS-1, 2022) web sitesinden tercüme edilerek alınmıştır.

Şekil 1. AB Dışı Devletlerle Karşılıklı Güven ve AnlaŐma İÇin Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisi için belirlenen aktörler arasında akademisyenler ve öğrenciler olması dikkat çekicidir. Söz konusu aktörler, bilim diplomasisi çalışmalarının da hem uygulayıcıları hem de yararlanıcıları konumundadır.

AB Bilim Diplomasisi

AB, bilim diplomasisi kavramına ilk kez 2012 yılında Avrupa Komisyonu'nun "Araştırma ve yenilik alanında AB uluslararası iş birliğinin geliştirilmesi ve odaklanması: Stratejik bir yaklaşım" (Enhancing and focusing EU international cooperation in research and innovation: A strategic approach) isimli dokümanında yer vermiştir. Bu dokümanda, uluslararası iş birliğinin amaçları başlığı altında "bilim diplomasisinin, araştırma ve inovasyonda uluslararası iş birliği için bir yumuşak güç aracı ve kilit önem taşıyan devletlerle ve bölgelerle ilişkileri geliştirmek için bir mekanizma olarak kullanılacağı," ifadesine yer verilmiştir (European Commission-1, 2012, s. 4). Bu yaklaşım daha sonra genişletilerek 2016 tarihli "Açık İnovasyon, Açık Bilim, Dünyaya Açık Bir Avrupa Vizyonu" (Open Innovation, Open Science, Open to the World: A Vision for Europe) isimli dokümanda Avrupa Komisyonu tarafından yeniden ele alınmıştır. Bu dokümanda bilim diplomasisi aracı olarak üye devletler ve asosiy devletler arasında bilim ve teknoloji alanlarında hem araştırma fon mekanizmaları hem de fonlama dışında iş birliği olanaklarının yaratıcılığına vurgu yapılmıştır. Ancak AB için bilim diplomasisinin geleceğinin ifade edildiğİ şu sözler dikkat çekicidir: "Gelecekte bilim diplomasisi, AB'nin dış politika aracı olarak daha yaygın şekilde kullanılacaktır. Uluslararası araştırma ve inovasyon iş birlikleri ortak standartlara, bilimsel değişim ve hareketlilik programlarına, kaynakların ve imkânların paylaşımına, ve diplomatlara bilimsel tavsiyeler verilmesine, ve bilim insanlarının birer diplomat rolüyle iyi yönetim, politika yapımı ve karşılıklı anlayış ve güven inşasına yardımcı olmasına kadar pek çok alanda yeniliklere olanak tanyacaktır. Bu nedenle bilim diplomasisi AB'nin yenilenen Ortak Dış ve Güvenlik Politikası için Küresel Stratejiler belirlenmesinde yararlanılan bir unsur halini almalıdır." (European Commission-2, 2016, s. 75). Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere AB, bilim diplomasisinin üç türünü de dikkate alacak politikalar belirlemektedir. Araştırma ve inovasyon alanında devletler arası iş birliğini, hareketliliğİ ve ortak bilimsel çalışmaları destekleyerek, bu alanda fon mekanizmaları sunarak bilim için diplomasi kapsamında faaliyetler planlamıştır. Bilim insanlarını, diplomatlara bilimsel tavsiyeler sunmaya teşvik ederek diplomaside bilim türünü harekete geçirirken; bilim insanlarını birer diplomat olarak değerlendirip politika yapım süreçlerine ve yönetim alanlarına katkı vermeye yönelterek de diplomasi için bilim alanında çalışmaları destekleyeceğini ifade etmiştir.

Ayrıca bilim diplomasisi yoluyla AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası'nı güçlendirmeye çalışacak olması, bilimsel çalışmaların yalnızca bir yumuşak güç olmakla sınırlı kalmayıp güvenlik gibi konularda AB'nin gücünü arttırıp destekleyecek bir araç olma niteliğine büründüğünü söylemek mümkün olacaktır.

AB Dış Politika Eylemi kapsamında bilimsel kanıtlara dayalı faaliyetler önem kazanmış ve araştırma temelli tavsiyeler, AB'nin dış ve güvenlik politikalarına entegre edilmiştir. Bu kapsamda AB'nin uzay politikası, iklim diplomasisi, kriz yönetimi faaliyetleri gibi farklı alanlardaki girişimleri örnek olarak gösterilebilir (EEAS-2, 2022). Bu alanda yaşanan gelişmeler kapsamında Avrupa Komisyonu 2021 yılında "Barışçıl, sürdürülebilir ve müreffeh bir Kuzey Kutbu için AB'nin daha güçlü katılımı" (A stronger EU engagement for a peaceful, sustainable and prosperous Arctic) isimli dokümanı yayınlamıştır. Bu dokümanda AB'nin Kutup Araştırmaları kapsamında Kanada, Rusya ve ABD ile ikili iş birliği anlaşmaları imzaladığı, 2016 yılından bu yana Arktik Bilim Bakanlıkları toplantıları aracılığıyla bu alanda bilim diplomasisini desteklediğini belirtmiştir. Yine bu kapsamda Grönland ve Faroe Adaları ile ilişkileri geliştirdiği ve Avrupa Komisyonu'nun Nuuk'ta bir temsilcilik ofisi kuracağı bilgilerine yer verilmiştir. Bu bölgelerde bilim ve altyapı çalışmaları sayesinde güvenlik ve emniyet sistemleri kurularak sivil koruma mekanizmalarının oluşturulacağı, iklim koşullarına karşı tehditleri değerlendirmek üzere veri toplanacağı ve afet yönetimi gibi güvenlik temelli konularda çalışmalar yürütüleceği konusunda planlamalar yapıldığı anlaşılmaktadır (European Commission-3, 2021, s. 4-5). Bilim diplomasisi politikası çerçevesinde iklim krizi gibi küresel güçlüklerle mücadele, güvenlik altyapısı kurma, sivillerle etkileşim, devletler arası iş birlikleri gibi birbirinden farklı alanlarda girişimler başlatıldığı görülmektedir. ABD, Rusya, Birleşik Krallık gibi farklı devletlerin Arktik girişimleri arasında AB'nin ve AB üyesi devletlerin bilimsel temelli çalışmalar ve iş birlikleri kapsamında yer alması, bölgedeki güç dengeleri arasında varlık göstermeleri bakımından önem taşımaktadır. Türkiye de Kutup Bilim Diplomasisi adıyla, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) destekli çalışmaların öncülük ettiği girişimlerde bulunmaktadır. Yalnızca TÜBİTAK değil farklı üniversiteler ve bilim insanları da süreçte etkili rol oynamaktadır. Örneğin 2015 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Kutup Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi'ni kurmuş; ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü Kutup Oşinografisi konusunu müfredata dâhil etmiştir. 2018-2022 dönemi Ulusal Kutup Bilimi Programı hazırlanmış, pek çok uluslararası araştırma ağına üye olunmuş, AB Çerçeve Programlarından desteklenen projelere katılım sağlanmış ve kutup araştırmaları bilim diplomasisi yoluyla Türkiye'nin dış politika gündeminde yerini almıştır (Caymaz ve Özsoy, 2022, s. 17-19). Bu örnekten de anlaşılacağı üzere bilim diplomasisi, bir yumuşak güç aracı gibi görünmekle birlikte normlar oluşmasına ve devletlerin hem çıkarlarını korumak hem de uluslararası toplumla entegre olmak adına kamu diplomasisi çalışmalarını besleyen bir kaynak yaratmak rolünü de üstlenmektedir.

AB, çerçeve programları adı verilen bilim ve teknoloji destek mekanizmaları aracılığı ile kamu, özel sektör, üniversite, sivil toplum kuruluşları gibi farklı aktörlerin araştırma ve geliştirme projelerine fon sağlamaktadır. İmalattan yeşil dönüşüme, sınır güvenliğinden havacılığa, kanser araştırmalarından teknoloji tabanlı girişimciliğe kadar her disiplinden araştırmayı destekleyen çerçeve programlarının dünya üzerinde araştırmacılara fon sağlayan en büyük sivil fon mekanizmalarından biri olduğunu söylemek mümkündür. 1984 yılından bu yana destek sağlayan çerçeve programları yalnızca fon sağlayan bir mekanizma olarak değerlendirilmemeli, AB'nin bilim diplomasisi uygulama alanı olarak da görülmelidir. Bu programların amacı üye devletlerin farklı konulardaki ulusal programlarının birbirleri ile yakınlaştırılmasını sağlamak ve hem üye devletlerin hem de programa katılım sağlayan asosiye devletlerle diğer program devletlerinin bilim, teknoloji, araştırma ve inovasyon çalışmalarına destek vermektir (Olçay, 2011, s. 105-106). Bugün 8. Çerçeve Programı olan Ufuk Avrupa Programı aktif olarak destek sunmaya devam etmektedir.

AB, söz konusu fon mekanizmaları ile bilim diplomasisi alanındaki proje çalışmalarına da destek vermektedir. Ufuk 2020 programı kapsamında desteklediği S4D4C, InsSciDE and EL-CSID isimli üç farklı bilim diplomasisi projesi konsolide edilerek üç projenin kurduğu ağ ve ürettiği içerik ile Avrupa Birliği Bilim Diplomasisi İttifakı (The European Union Science Diplomacy Alliance) kurulmuştur. Bu oluşumun amacı “*bilim diplomasisi konusunda ortak araştırma projeleri, politika tavsiyeleri, kapasite geliştirme ve eğitim faaliyetlerini daha da geliştirmek, sürdürmek ve organize etmek*” olarak tanımlanmıştır. Bugün üyeleri arasında çok sayıda üniversite, araştırma merkezi ve uluslararası örgüt bulunan yapının çalışmaları genelde bilim diplomasisi, özelde de cinsiyet eşitliği, diaspora araştırmaları, okyanus çalışmaları gibi farklı temalar çerçevesinde bilim diplomasisinin rolü gibi konularda faaliyet göstermektedir (EU Science Diplomacy Alliance). Örneğin; S4D4C projesi kapsamında “Avrupa Bilim Diplomasisi Çevrimiçi Kursu” açılmış ve çevrimiçi ortamda bilim diplomasisi ile ilgili temel bilgilerin paylaşımı yapılarak konu hakkında iş birliğinin yanı sıra eğitim ve öğretim faaliyetleri de yapılmıştır. Bilim diplomatlarının türleri nelerdir, nasıl görevlendirilirler gibi hususlar da bu ders kapsamında ele alınan konular arasında yerini almıştır (S4D4C).

Avrupa Komisyonu 2021 yılında “Araştırma ve İnovasyona Küresel Bir Yaklaşım” (Global Approach to Research and Innovation) isimli dokümanı yayımlayarak AB'nin iklim değişikliği, dijital dönüşüm ve sağlık gibi alanlardaki küresel sorunlarla mücadele konusunda ortak değerlere dayalı iş birliğine açık olduğunu vurgulamıştır. Bu dokümanda AB'nin dış ve güvenlik politikası kapsamında bilim diplomasisi yoluyla bilim ve teknoloji alanlarına odaklanacağı, AB'nin bu alandaki yumuşak gücünü ve ekonomik çıkarlarını geliştireceği, ortak devletlerin taleplerini karşılamak ve AB'yi araştırma ve inovasyon konularında en güçlü aktör konumuna getirmek için daha etkin çalışacağı belirtilmiştir (EEAS-3, 2022).

AB'nin bilim diplomasisi konusunda politika ve strateji belgelerini ürettiği, Avrupa Komisyonu'nun araştırma ve inovasyon programları ile hibe destek mekanizmaları oluşturduğu, eğitim-öğretim programları yoluyla akademisyenlerin ve öğrencilerin hareketlilik içeren çalışmalarını desteklediği ve bunların yanı sıra çok sayıda ortak araştırma merkezi ve altyapısı oluşturduğu görülmüştür.

Avrupa Komisyonu bilim diplomasisi alanındaki çalışmalarını çeşitli Genel Direktörlükler üzerinden yürütmektedir. Araştırma ve Yenilik Genel Direktörlüğü, Eğitim Genel Direktörlüğü, Gençlik, Spor ve Kültür Genel Direktörlüğü ve İletişim Ağları, İçerik ve Teknoloji Genel Direktörlüğü gibi yapılar bu alanda verilebilecek örnekler arasındadır. Ayrıca Uluslararası Ortaklıklar Genel Direktörlüğü, Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları Genel Direktörlüğü, Komşuluk ve Genişleme Müzakereleri Genel Direktörlüğü gibi dış ilişkilerden sorumlu hizmetler ile çevre, iklim eylemi, denizcilik işleri, sağlık ve gıda güvenliği, enerji ve savunma sanayi ve uzay gibi alanlarda faaliyet gösteren bir dizi sektörel Komisyon da bilim, teknoloji ve inovasyon alanlarındaki uluslararası çalışmalara katkı sunmaktadır (EEAS-4, 2022).

AB Dijital Diplomasisi

e-diplomasi, iDiplomacy, sanal diplomasi, siber diplomasi, tekno-diplomasi, medya diplomasisi, network veya ağ diplomasisi gibi çeşitli kavramlarla ifade edilen dijital diplomasi yoluyla toplumlarla eğitim, kültür, bilim, sanat, turizm gibi farklı alanlar üzerinden etkileşime geçmek ve bu araçlar yoluyla da toplumları ve kurumları etkilemek hedeflenmektedir (Halisoğlu, 2022, s. 168-170). Devletlerin dış temsilciliklerinin dijital diplomasiyi 2000'ler sonrası kullanmaya başladığı görülmektedir. Bir Dışişleri Bakanlığına ait ilk internet sitesi ABD tarafından hayata geçirilmiş, ayrıca dijital diplomasi ilk kez ABD dış politika çalışmalarında kullanılmıştır. Literatürde yer alan ilk dijital diplomasi örneği 1994 yılında ABD Başkanı Bill Clinton ve İsveç Başbakanı Carl Bildt arasında karşılıklı gönderilen e-postalar olmuştur (Yağmurlu, 2019, s. 1272). İnternet altyapısının dünya genelinde gelişmesi ve internet kullanıcı oranlarının artması ile birlikte bu örnekler de çeşitlenmiş ve gelişmiştir. Günümüzde çok sayıda devlet dijital diplomasi alanına konu olabilecek çalışmalar içerisindedir.

AB'nin dış politika paydaşlarını (örn; AB dışındaki ülkelerdeki vatandaşlar ve kamu görevlileri) dahil etmeyi amaçlayan dijital diplomasi faaliyetleri, AB'nin kamu diplomasisinin önemli bir bileşenidir. Başlangıçta web sitesi ağırlıklı ilerleyen dijital diplomasi çalışmaları, Avrupa Dış İlişkiler Servisi olan EEAS'nin kurulması ile çeşitlenmiştir. AB web siteleri, bloglar, sosyal medya hesapları gibi dijital iletişim kanalları üzerinden yumuşak gücünü küresel alanda göstermeye yönelik içerikler üretmekte ve çalışmalar yapmaktadır. Dijital diplomasiyi, AB'nin dış politikadaki itibarını arttırmaya yönelik bir araç olarak kullanmaktadır (Zaiotti, 2024, s. 458-460).

AB, 2022 yılında yeni dijital teknolojilerden kaynaklanan güçlükler karşılığında Avrupa'nın yenilikçi bir bakış açısı geliştirmesi gerektiğine karar kılınmış ve AB'nin Dijital Diplomasisi Hakkında Konsey Sonuçları (Council Conclusions on EU Digital Diplomacy) belgesini onaylamıştır. Buna göre dijital teknolojilerin ve bu alandaki gelişmelerin sadece AB vatandaşları için değil tüm dünya insanları için yeni fırsatların yanı sıra riskler de getirdiği öne sürülmüştür. Ayrıca dijital teknolojilerin jeopolitik güç dengelerinde kaymaya yol açabilecek rekabetçi öğeler barındırdığına dikkat çekilmiştir. Konsey AB'nin dijital diplomasi çalışmaları için on beş temel amaç belirlemiştir. Bu amaçlar arasında AB'nin dijital ilişkilerinde jeopolitik önceliklerin gözetilmesi ve küresel bir rol üstlenilmesi, insan hakları ve temel özgürlüklere dayalı uluslararası teknoloji standartları geliştirilmesinde yönlendirici olunması, güvenli ve dirençli dijital altyapılar kurulmasının sağlanması, AB sınırları dışında demokratik dijital toplumların güçlendirilmesine çalışılması, dijital dönüşümde insan odaklı ve insan hakları temelli yaklaşımdan vazgeçilmemesi, "2030 Dijital Pusula: Dijital On Yıl için Avrupa'nın Yolu" isimli dokümanda belirlenen vizyonun göz önünde bulundurularak küresel dijital politika gelişmelerinin izlenmesi ve AB'nin iç politika yapım sürecine bilgi girişi yapılması, AB'nin güvenlik politikaları arasında siber ve hibrit güvenlik konularının eklenmesi, yabancı bilgi manipülasyonu ve müdahalesine karşı tedbirler alınması gibi konuların öne çıktığı görülmektedir (Council of the European Union, 2022, s. 2-4). AB'nin bu kapsamda başlatacağı çalışmalarda, dijital alanda evrensel insan hakları ve temel özgürlükler, hukukun üstünlüğü ve demokratik prensipler konularını sürekli göz önünde tutacağı; benzer bakış açısında olan devletlerle iş birliği kuracağı ve Birleşmiş Milletler (BM), G7 Zirvesi, Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT), Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD), Dünya Ticaret Örgütü, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO), Avrupa Konseyi ve diğer aktörlerle iş birliğini güçlendireceği; AB'nin Yeşil Diplomasi ve Siber Diplomasi alanlarında elde ettiği ilerlemeye yetişecek ve onu destekleyecek hızda dijital diplomasi konusunu ele alacağı vurgulanmıştır (EU digital diplomacy, 2022).

2022 yılındaki bu çalışmanın ardından AB'nin Dijital Diplomasisi Hakkında Konsey Sonuçları belgesi resmen 26 Haziran 2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Burada benimsenen amaç, daha güçlü, daha stratejik, tutarlı ve etkili bir AB politikası için öncelikli eylemlerin belirlenmesi ve küresel dijital ilişkilerde gerekli aksiyonların alınması şeklinde ifade edilmiştir. Alınan kararlar ile yalnızca AB kurumlarında değil, üye devletlerin ulusal eylemlerinde de aynı prensipleri benimsemesi gerektiği yönünde ifadelere yer verilmesi dikkat çekmektedir (EEAS-5, 2023). Hazırlanan belgelerdeki vurgularda temel değerlere bağlı kalınması ve dijital araçların kullanılmasında yalnızca bilgi ve içeriğe odaklanılmasının ötesine geçilerek dijital güvenlik, siber tehditler ve dezenformasyon yoluyla itibar karalama risklerinin de dikkate alınması gerektiği vurgusu anlaşılmaktadır. Bu anlamda, bilim diplomasisi örneğinde de görüldüğü gibi dijital diplomasideki yetkinlik ve hazır bulunuşluğun yumuşak güç olmanın ötesinde bir önem arz ettiği değerlendirilmektedir.

Sonuç

Kamu diplomasisi, devletlerin dış politikalarını tanıtmak, diğer ülkelerin kamuoyunu etkilemek, çıkar gruplarıyla etkileşimde bulunmak ve uluslararası alanda bilgi ve fikir akışını sağlamak için yürüttüğü çalışmaları kapsar. Bu kapsamda, kültürel etkileşim, iletişim faaliyetleri ve çeşitli etkinlikler kullanılır. Devletler ve AB gibi uluslararası aktörler, kamu diplomasisini güçlerini artırmak ve uluslararası ilişkilerde etkili olmak için önemli bir araç olarak kullanmaktadır. Bilim diplomasisi, devletler arasındaki ilişkileri güçlendirmek ve uluslararası iş birliğini teşvik etmek amacıyla bilim ve teknoloji alanında yapılan iş birliklerini kapsar. Bilim diplomasisi, araştırma fonları, bilimsel iş birlikleri ve bilim insanlarının hareketliliği gibi alanlarda faaliyet gösterir. AB, bilim diplomasisini önemseyen politikalar geliştirmiş ve uluslararası iş birliğini teşvik etmek için çeşitli projelere destek vermiştir. Dijital diplomasi ise devletlerin internet, sosyal medya ve diğer dijital iletişim araçlarını kullanarak dış politika hedeflerini gerçekleştirmeye çalıştığı bir alandır. Dijital diplomasi, bilgi yönetimi, kriz yönetimi, iletişim özgürlüğü ve demokrasi gibi konularda da önemli rol oynar. AB, dijital diplomasiyi kamu diplomasisinin bir parçası olarak görür ve dış politikasını tanıtmak, itibarını artırmak ve küresel alanda etkili olmak için dijital iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanır.

AB hem bilim diplomasisi hem de dijital diplomasi alanında aktif bir rol oynamaktadır. Bilim diplomasisi sayesinde, AB üyesi ülkeler ve diğer ülkeler arasında bilimsel iş birliği teşvik edilmekte ve araştırma projeleri desteklenmektedir. Dijital diplomasi ise AB'nin dış politika hedeflerini desteklemekte ve AB'nin uluslararası arenada etkisini artırmaktadır. Bilimsel gelişmeler ve dijital faaliyetlerde elde edilen başarılar ve kurulan altyapılar, artık yalnızca bir yumuşak güç olarak görülmenin ötesinde ulusal ve uluslararası tehditlere karşı hazır, dirençli ve güçlü olmanın, gecikmeden eyleme geçebilmenin temel anahtarları niteliğine bürünmüştür. Bu nedenle salt diplomasi ve toplumlar arası ilişkilerin yakınlaştırılması gibi görünen bazı uygulamaların, aynı zamanda güvenlik gibi alanlara yapılan yatırımlar olduğu da gözlemlenmektedir.

Sonuç olarak, kamu diplomasisi geleneksel yöntemlerle yürütülmenin ötesine geçerek çağın getirdiği bilimsel, teknolojik ve inovasyona dayalı gelişmeleri takip eden ve buna uyumlu politikalar izleyen bir yapıya bürünmüştür. Bu kapsamda bilim diplomasisi ve dijital diplomasi gibi alanlar hem dış politika araçları tasarlanmasında hem de uluslararası ilişkilerde giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Devletler arası iletişimi kolaylaştırarak barış, istikrar ve iş birliği sağlamada önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu nedenle, devletlerin bu diplomasi türlerine yatırım yapması ve etkin bir şekilde kullanması, uluslararası ilişkilerde başarıya ulaşmaları açısından önemlidir. AB, bu gelişmeleri yakından takip etmekte ve yenilikçi kamu diplomasisi araçları benimserken de temel değerlerini, jeopolitik stratejilerini ve AB kurumları ile üye devletlerin ulusal eylemlerini ortaklaştıracak önceliklerde buluşma çabasını göz önünde bulundurmaktadır. Hem bilim diplomasisi hem de dijital diplomasi için politika belgeleri ve stratejiler oluşturmuş, sorumlu birimlerin kurulmasını gerçekleştirmiş ve vizyon belgelerine entegrasyonunu sağlamıştır. AB'nin bilim ve dijital diplomasi konularındaki çalışmalarının bölgesel güvenlik, jeopolitik strateji ve AB üyesi devletlerin güvenlik politikaları ile AB politikalarının uyumlaştırılması gibi konulara yansımaları, bu alanlardaki önceliklerinin bilim ve teknoloji alanındaki araştırma destekleri kapsamında ne şekilde ele alındığı konuları ise gelecek araştırmalar kapsamında ele alınabilecek alanlar olarak değerlendirilmektedir.

Kaynakça

Abdurahmanlı, E. (2021). Definition of diplomacy and types of diplomacy used between states, *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 580-603. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2000617>

- Akçay, N. C. (2014). Kamu diplomasisi aracı olarak kültürel diplomasi ve Fransa'nın Afrika ülkelerine yönelik uluslararası öğrenci programları örneği [Uzmanlık tezi]. T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı veri tabanından erişildi (<https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/thesis/nazli-ceren-akcay-kamu-diplomasisi-araci-olarak-kueltuerel-diplomasi-ve-fransanin-afrika.pdf>).
- Bjola, C. ve Jiang, L. (2015). *Social media and public diplomacy a comparative analysis of the digital diplomatic strategies of the EU, US and Japan in China*. Bjola, C. ve Holmes, M. *Digital diplomacy: theory and practice* içinde (s. 71-88). New York: Routledge.
- Caymaz, E. ve Özsoy, B. (2022). Türkiye'nin kutup bilim diplomasisi, *İletişim ve Diplomasi*, (7), 5-24. doi: 10.54722/iletisimvediplomasi.1098563 Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2353636>
- Council of the European Union, Foreign Affairs Council Delegations. (2022). Council conclusions on EU digital diplomacy. Erişim adresi: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11406-2022-INIT/en/pdf>
- Cull, N.J. (2009). *Public diplomacy: lessons from the past*, Los Angeles: Figueroa Press.
- Çiçek, A. (2022). Soft power, public diplomacy, and public diplomacy techniques: a conceptual evaluation, *Turkish Business Journal*, 3(6), 103–119. doi: 10.51727/tbj.1203804. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2769387>
- Diplomacy. (t.y.). Britannica online dictionary içinde. Erişim adresi: <https://www.britannica.com/topic/diplomacy>
- Diplomacy. (t.y.). Merriam-Webster online dictionary içinde. Erişim adresi: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/diplomacy>
- Diplomasi. (t.y.). Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük içinde.-Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- EEAS-1 (2022). EU public diplomacy. Erişim adresi: https://www.eeas.europa.eu/eeas/public-diplomacy_en
- EEAS-2. (2022). Science diplomacy. Erişim adresi: https://www.eeas.europa.eu/eeas/science-diplomacy_en
- EEAS-3. (2022). Science diplomacy at EU level. Erişim adresi: https://www.eeas.europa.eu/eeas/science-diplomacy-eu-level_en
- EEAS-4. (2022). The role of science in the EEAS. Erişim adresi: https://www.eeas.europa.eu/eeas/role-science-eeas_en
- EEAS-5. (2023). Digital diplomacy. Erişim adresi: https://www.eeas.europa.eu/eeas/digital-diplomacy_en
- EU digital diplomacy: council agrees a more concerted European approach to the challenges posed by new digital technologies (2022). Council of the European Union. Erişim adresi: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/07/18/eu-digital-diplomacy-council->

agrees-a-more-concerted-european-approach-to-the-challenges-posed-by-new-digital-technologies/?utm_source=dsms-

EU Science Diplomacy Alliance. (t.y.). Erişim adresi: <https://www.science-diplomacy.eu/>

European Union External Action. (t.y.). The diplomatic service of the European union. Erişim adresi: https://www.eeas.europa.eu/_en

European Commission-1. (2012). Enhancing and focusing EU international cooperation in research and innovation: A strategic approach. Erişim adresi: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0497&from=en>

European Commission-2. (2016). Open Innovation, Open Science, Open to the World- a vision for Europe. Erişim adresi: https://publications.europa.eu/resource/cellar/3213b335-1cbc-11e6-ba9a-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_2

European Commission-3 (2021). A stronger EU engagement for a peaceful, sustainable, and prosperous Arctic. Erişim adresi: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/2_en_act_part1_v7.pdf

Halisoğlu, T.A. (2022). Avrupa Birliği'nin yeni yumuşak güç unsuru: Dijital diplomasi, *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi e-Dergi*, 11(2), 163-178. doi: 10.47934/tife.11.02.05. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2641590>

Langenhove, L.v. (2016). Science diplomacy: New global challenges, new trend, *RSIS Commentary*. No082. Erişim adresi: <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2016/04/CO16082.pdf>

McEvoy-Levy, S. (2001). *American exceptionalism and US foreign policy: Public diplomacy at the end of the cold war*, New York: Palgrave.

Michalski, A. (2005). *The EU as a soft power: the force of persuasion*. Melissen J. (Ed), *The new public diplomacy soft power in international relations içinde* (s. 124-146). New York: Palgrave.

Nigro, L. J. (2012). *Theory and practice of modern diplomacy: origins and development to 1914*. A. Nigro, L. J. ve B. Bartholomees, J. B. Volume I: *Theory of War and Strategy*) içinde (s. 179-192. Strategic Studies Institute: Us Army War College. Erişim adresi: <http://www.jstor.org/stable/resrep12116.17>

Olçay, H. B. (2011). *Bilim diplomasisi*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Pastrana, S.J. (2018). *Science diplomacy between Cuba and the United States: A mechanism to build trust by engaging scientific communities across political divides*. Vafai, H. A. ve Lansley, K. E. *Science and Technology Diplomacy A Focus on the Americas with Lessons for the World, Volume I içinde* (s. 95-101). New York: Momentum Press.

- Rashica, V. (2018). The benefits and risks of digital diplomacy, *SEEU Review*, 13, 75–89. doi: 10.2478/seeur-2018-0008.
- S4D4C. (t.y.). European Science Diplomacy Online Course. Erişim adresi: <https://www.s4d4c.eu/european-science-diplomacy-online-course/>
- Smith, M. (2016). *European Union diplomacy*. A. Constantinou. C. M., B. Kerr ve C. P. Sharp (Ed), The sage handbook of diplomacy içinde (s. 308-318). Londra: Sage Publications.
- Snow, N. and Taylor P. M. (2009). *Routledge handbook of public diplomacy*, New York: Routledge.
- Westcott, N. (2008). Digital diplomacy: the impact of the internet on international relations (Oxford Internet Institute, Research Report Paper No. 16). Erişim adresi: <https://www.oii.ox.ac.uk/wp-content/uploads/old-docs/RR16.pdf>
- Wolf, C. and Rosen, B. (2004). *Public diplomacy: How to think about and improve it*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Yağmurlu, A. (2019). Dijital diplomasi: Kamu diplomasisi çerçevesinden Avrupa Birliği üye ülkeleri ve Türkiye dışişleri bakanlıkları internet uygulamaları, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7, 1267-1295. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.554946>.
- Zaiotti, R. (2024). *The European union and digital diplomacy: projecting global Europe in the social media era*, A. Bjola C. ve B. Manor (Ed), I. The Oxford handbook of digital diplomacy içinde (s. 457-474). Erişim adresi: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780192859198.013.25>

Extended Abstract

Purpose

In this study, the EU's public diplomacy efforts are examined specifically in the areas of science diplomacy and digital diplomacy, with the aim of providing a comprehensive analysis of how, for what purposes, and with which tools these forms of diplomacy are utilized.

Design and Methodology

The study addresses the purposes, methods, and tools used in science diplomacy and digital diplomacy within the framework of the EU's public diplomacy practices. The study was completed using qualitative research methods. It employs secondary data analysis as its research method. In the data collection process, in addition to using sources such as articles and books in the literature; websites, official documents, information documents, and other defined sources of the European Union Institutions were used. The research's limitation is that it focuses on the EU's public diplomacy tools, specifically science diplomacy and digital diplomacy practices. Due to its scope, this study does not require ethical committee approval. The study started with the definitions of the concepts of public diplomacy, science diplomacy, and digital diplomacy. Then, the EU's public diplomacy approach and the place and practices of science diplomacy and digital diplomacy policies within this approach were examined. The evaluation of the findings is discussed in the conclusion section; thus, the study aims to provide a holistic perspective to researchers interested in the EU, public diplomacy, and new types of diplomacy developing under public diplomacy.

Findings

The EU shapes its foreign policies around core values and principles, using them to foster consensus among member states. It actively employs public diplomacy tools to manage relationships with member and non-member states. The European External Action Service (EEAS) was established to streamline EU diplomatic efforts. EEAS operates in areas like migration, crisis management, and digital and science diplomacy. The EU's public diplomacy aims to foster cooperation and trust globally, emphasizing resilient communication and rapid disinformation response. Academics and students are critical actors in its science diplomacy efforts. The EU's science diplomacy began in 2012, focusing on international cooperation in research and innovation. Expanded in 2016, it emphasizes collaboration and funding in science and technology. The EU aims to use science diplomacy broadly in foreign policy, facilitating research collaborations, standards, and scientific exchanges. The EEAS promotes science diplomacy across various domains. The "Global Approach to Research and Innovation" highlights cooperation in global challenges. Efforts are managed by various EU directorates, supporting diverse scientific and technological initiatives. The EU employs digital diplomacy to engage societies globally through education, culture, science, art, and tourism. This strategy, expanded by the EEAS, leverages websites, blogs, and social media to project the EU's soft power. In 2022, the EU outlined digital diplomacy goals, emphasizing human rights, securing infrastructures, and countering cyber threats. The 2023 Council Conclusions on EU Digital Diplomacy stress aligning national actions with EU principles, addressing digital security, and countering disinformation, highlighting digital diplomacy's strategic importance beyond soft power. All these findings emphasize that the EU has been using science diplomacy and digital diplomacy under structural management. Therefore, they not only keep these efforts on the agenda but also upgrade and update them to follow current technologies and tendencies. Addressing responsible agencies and departments allowed the institutionalization of science diplomacy and digital diplomacy policies within the EU.

Research Limitations

This study's limitations are the science diplomacy and digital diplomacy programs followed by the European Union institutions. The policies in these areas have been examined within the public diplomacy and

international relations framework. Public diplomacy encompasses the efforts of states to influence public opinion in international relations, interact with interest groups of different states, and facilitate the flow of information and ideas internationally. Public diplomacy is also one of the soft power elements international actors possess. Today, public diplomacy has diversified in new areas brought about by science and technology. It has expanded to include various types. Science diplomacy and digital diplomacy are also part of this diversity. Science diplomacy aims to enhance international cooperation and strengthen intergovernmental relations, particularly in research and innovation. Digital diplomacy, on the other hand, has emerged as a new form of public diplomacy using the Internet and information and communication technologies.

Implications (Theoretical, Practical, and Social)

The study suggests a shift in the understanding of public diplomacy, highlighting the importance of science diplomacy and digital diplomacy within the broader framework. It emphasizes the need for states and international actors to adapt to technological advancements and incorporate them into diplomatic strategies, moving beyond traditional approaches. Practically, it indicates the growing significance of science diplomacy and digital diplomacy in shaping international relations and achieving foreign policy goals. The findings underscore the necessity for states, including the EU, to invest in these forms of diplomacy to enhance their soft power and influence on the global stage. The potential for increased collaboration and knowledge sharing among nations, especially in the realms of science and technology, has gained importance. By promoting scientific cooperation and utilizing digital tools effectively, countries can foster greater understanding and cooperation, leading to potential social benefits such as improved healthcare, environmental protection, and economic development. Overall, the study has shown a need for a holistic approach to diplomacy, incorporating scientific and technological advancements to address contemporary challenges and enhance global cooperation. From this perspective, the EU and other international actors play a role in shaping a diplomatic landscape that is responsive to the opportunities and challenges of the digital age.

Originality/Value

The EU plays an active role in public diplomacy, particularly in the fields of science diplomacy and digital diplomacy. It utilizes science diplomacy as a tool to promote international cooperation in research and innovation, as well as to strengthen relations between states. Similarly, the EU views digital diplomacy as enhancing its foreign policy reputation. Therefore, the EU's policies and efforts in science diplomacy and digital diplomacy are becoming increasingly important. The original value of this study lies in considering science diplomacy and digital diplomacy as European Union policies under the overarching title of public diplomacy. It contributes to the literature by examining the tools used, policies pursued, responsible actors, and missions undertaken in these areas. Besides the science diplomacy and digital diplomacy practices in the EU provide an example of institutionalization of policies by defining the actors and departments responsible for the applications.

Araştırmacı Katkısı: Rabia TAŞ (%100).